

Costumul lui Adam tesut de Dumnezeu

*"Vino, ticălosul meu suflet, de plânga astăzi,
de cele ce s'au făcut cu tine, aducându-ti
aminte de goliciunea cea dintâi din Eden,
prin care ai fost scos din desfătare si din
bucuria cea neîncetată."*

(Slujba Utreniei din Duminica Lăsatului sec de brânză, Cântarea 1-a, Imnul 1)

Părintii care cunosc bine vechile rânduieli liturgice din perioada Triodului ne spun că tema izgonirii lui Adam din rai legată de Duminica Lăsatului sec de brânză reprezintă o transpunere a expulzării temporare a penitenților în afara bisericii, care odinioară avea loc atunci. Acestia trebuiau să rămână în afara usilor bisericii (ca oarecând Adam în fata usilor încuiate ale raiului) și să-și plângă păcatele până

la sfârșitul Postului Mare, când erau reintrodusi în ea împreună cu cei care încă nu făceau parte din comunitatea bisericească. De aceea iconografia acestei Duminici se întemeiază pe imaginea lui Adam tânguindu-se înaintea portilor raiului (cf. Părintele Macarie Simonopetrul, **Triodul explicat**).

Dar această rânduială mai explică încă ceva: prezenta picturilor (sau a mozaicurilor) reprezentând Izgonirea și plângerea lui Adam (împreună cu alte episoade din viața protopărintelui nostru) în proximitatea locului unde penitenții își imitau protopărintele "în străpungere și lacrimi", adică în afara bisericii, pe suprafața exterioară a zidurilor ei, sau, uneori, în nartexul acesteia.

Astfel de exemple întâlnim și în programul iconografic al vestitelor biserici mănăstirești de la Voronet, Molodovita și Sucevita. Cu unele diferențe de la un loc la altul, asupra cărora nu vom stăruia acum, întâlnim pictate aici următoarele scene: Facerea lumii, Crearea lui Adam, Crearea Evei, Adam și Eva călcând porunca, Izgonirea lor din rai, Adam lucrând pământul și Eva torcând. Privindu-le, am zice că iconarii au reprodus cu fidelitate primele capitole din Cartea Facerii și indicațiile oferite de Erminie (acel manual de pictură bizantină de care se slujeau zugravii de biserici). Însă pentru cel care le studiază mai cu atenție există o pricină de nedumerire: pretioasele vesminte pe care le poartă în rai strămosii omenirii. De ce zugravii le-au "tesut" straie ca de sărbătoare (la Voronet, Adam are chiar o mantie pe umeri) când știm prea bine că în Cartea Facerii se spune că "Adam și femeia lui erau amândoi goi"? (Facere 2, 25). Sau, cu alte cuvinte spus: De ce costumul lui Adam nu e "costumul lui Adam"?

Locul în care vom afla un răspuns la aceste întrebări ne este indicat de mai mulți teologi ai Bisericii Ortodoxe, care, plecând de la afirmațiile Părinților celui de-al șaptelea Sinod Ecumenic despre importanta unității imaginii liturgice și a cuvântului liturgic, ne învață că cele două moduri de expresie (imnografia și iconografia) "constituie un fel de control al unuia asupra celuilalt, trăiesc aceeași viață și au, în cadrul cultului, o acțiune ziditoare comună" (Leonid Uspensky, **Teologia icoanei**).

Asadar, să deschidem **Triodul** la Duminica Izgonirii lui Adam din rai, acolo unde, după cum vom vedea, această imagine a "îmbrăcării" sau "dezbrăcării" unui vesmânt cu totul special, "nesticăcios", "tesut de Dumnezeu" – pe care omul îl purta înainte de a fi îmbrăcat "hainele de piele" – poate fi întâlnită aproape în fiecare imn. Iată două dintre aceste imne, unul de la Vercenie și celălalt de la Utrenie:

"De vesmântul cel de Dumnezeu tesut m-am dezbrăcat eu ticălosul, prin sfatul vrăjmasului, neascultând porunca Ta cea dumnezeiască, Doamne. Îmi m-am îmbrăcat acum cu frunze de smochin și cu haină de piele; căci m'am osândit a mânca prin sudori pâine cu muncă; și pământul a fost blestemat să-mi rodească spini și pâlămidă. Ci Tu, Cel ce Te-ai întrupat din Fecioară în anii cei de apoi, chemându-mă, iarăși adu-mă în rai." (la Vecernie)

"Cu vesmânt de Dumnezeu tesut m'ai îmbrăcat, Mântuitorule, în Eden ca un milostiv; iar eu am călcat porunca Ta, plecându-mă vrăjmasului, și gol m'am văzut eu, ticălosul." (Utrenie)

Prin urmare, zugravii bisericilor bucovinene nu au făcut altceva decât să propovăduiască cu mijloacele specifice o învățătură deja existentă în Biserică, învățătură potrivit căreia cei dintâi oameni creați "erau îmbrăcați în slava cea de sus" – vesmântul cel de Dumnezeu tesut – "care îi acoperea mai bine decât o haină". (Sfântul Ioan Gură de Aur, **Omilii la Facere**).

Ajunși în acest punct al demersului nostru putem spune că abia acum ni se descoperă motivul pentru care teologii Bisericii noastre îi zugrăvesc, prin cuvânt sau culoare, pe protopărinții noștri în rai, îmbrăcați cu acele vesminte pretioase, iar după căderea în păcat, dezbrăcați de ele: ca noi să pricepem și să luăm aminte că "asa cum Adam după călcarea poruncii a fost izgonit din rai și din desfătarea și din petrecerea împreună cu îngerii, și a ajuns gol și departe de fata lui Dumnezeu, așa și noi, păcătuiind, ne despărțim de Biserică robilor Săi sfinți și dezbrăcăm prin păcat vesmântul dumnezeiesc pe care l-am îmbrăcat botezându-ne, și care, precum credem, este Hristos (Galateni 3, 27)" (Sfântul Simeon Noul Teolog, **Cartea discursurilor etice**).

Ioan GÂNSCA

Sursa: <http://www.nistea.com>